

DECEMBRIE 2022

JURNALUL COMUNEI MOLDOVENEȘTI

Jurnal periodic al comunei Moldovenești

ISSN 2602-1846, ISSN-L 2602-1846

Din cer senin

Din cer senin, un cor divin
Se-aude lin cântând.
Păstori cu har, pe culmi apar,
Albi miei în dar ducând.
O stea din zări, veghind cărări,
Spre depărtări arzând.
Conduce magi, cu daruri dragi,
În albi desagi ducând.
Și-un prunc plâpând, cu chipul blând,
Stă surâzând, tăcând.
Iar Maica Sa Îl legăna
Și toți se bucură.
Și cerul sfânt și-acest pământ
S-a luminat prin Prunc.
Și s-au sfințit și s-au slăvit
Acei ce L-au primit.
Iar noi văzând ne închinăm
Și chipu-I sărutăm.
Cu dor voim de-ai Lui să fim
Și-n veci să Îl slăvim.
Din cer senin, un cor divin
Se-aude lin cântând.

ÎN NUMELE CONSILIULUI LOCAL ȘI AL PRIMĂRIEI
COMUNEI MOLDOVENEȘTI VĂ URĂM UN
CRĂCIUN FERICIT ȘI UN AN NOU PLIN DE
SUCCES!

MĂRGINEAN IOAN
PRIMAR

KOLOZSI ERNŐ
VICEPRIMAR

Cuprins:

- *Despre nume ca element de individualizare a persoanei fizice din perspectiva dreptului civil român și alte aspecte practice*
- Reguli de prevenire și stingere a incendiilor pe perioada sezonului rece
- *Despre înregistrarea sistematică a imobilelor pentru care nu există acte doveditoare ale dreptului de proprietate*
- Considerații generale privind pietrăritul și unele aspecte ale meșteșugului tradițional practicat în satul Podeni, comuna Moldovenești, județul Cluj
- Resfințirea Bisericii Unitariene din Moldovenești

Despre nume ca element de individualizare a persoanei fizice din perspectiva dreptului civil roman și alte aspecte practice

Dacă în ediția anterioară a prezentei publicații am tratat subiectul logodnei, a căsătoriei și familiei în general, cred că de data aceasta este oportun să atingem un alt subiect deopotrivă relevant și cu implicații importante asupra vieții fiecărei persoane.

Subiectul central al prezentei expuneri este numele, ca element de individualizare a persoanei fizice. În viziunea lui Miguel de Cervantes, un nume bun valorează mai mult ca o avere. Să vedem deci, în cele ce urmează de ce este important numele persoanei, și la ce ar trebui să fim atenți atunci când trebuie să alegem, în calitate de părinți, numele copiilor noștri. În dreptul român principalele mijloace de identificare a persoanei fizice sunt: numele, domiciliul și starea civilă. Numele face posibilă recunoașterea persoanei fizice și desemnarea ei, domiciliul indică locul unde ea poate fi găsită, iar starea civilă determină identitatea juridică a persoanei fizice respective.

Numele persoanei, din perspectivă structurală, este compus din numele de familie și prenumele persoanei fizice. Numele de familie indică legătura persoanei fizice cu o anumită familie și implică o individualizare în societate, deosebind-o de membrii altei familii. Prenumele servește la individualizarea unei persoane fizice în special în raporturile cu ceilalți membri ai familiei din care face parte, dar și în raporturile cu alte persoane care au același nume de familie. Fiecare persoană are dreptul și obligația de a purta nume. Dreptul la nume are un caracter strict personal și nu poate fi exercitat prin reprezentare. Dreptul la nume este imprescriptibil, ceea ce înseamnă că dacă cineva decide să nu își folosească numele un timp îndelungat, acesta nu îl va pierde prin neuz. Simplul fapt al posesiei numelui nu poate conduce la dobândirea lui. De aici rezultă că numele nu poate dobândi prin uzucapiune. Din caracterul universal al numelui, decurge faptul că toți oamenii au dreptul la nume și omul se individualizează prin numele lui oriunde s-ar afla, în spațiu și timp (art. 82 din Codul Civil).

În majoritatea cazurilor părinții aleg prenumele și, când este cazul numele de familie al copilului, în condițiile legii. Copilul poate purta numele unuia dintre părinți, numele reunite sau numele pe care soții au ales să îl poarte după căsătorie, în cazul în care vorbim despre copii concepuți în timpul căsătoriei părinților. Dacă numele ales de părinți este indecent sau imoral și poate cauza prejudicii în viitor copilului, ofițerul de stare civilă poate refuza în-

scrierea numelui în Registrul de stare civilă. Părinții sunt sfătuiți să acorde o atenție sporită la declararea numelui și să verifice corectitudinea acestuia din punct de vedere gramatical. Greșelile de ortografie constatate în actele de stare civilă și rectificarea lor presupune parcurgerea unei proceduri reglementate de lege este destul de anevoioasă, în consecință este de evitat comiterea unor astfel de erori. În ipoteza în care remarcați că există o eroare de ortografie în actele de stare sau o discrepanță între numele avut pe certificatul de naștere și celelalte acte de stare civilă, cum ar fi certificatul de căsătorie sau cel de deces al unei persoane, este dezirabilă înlăturarea acesteia. Înainte de demara procedura care implică corectarea erorilor, este imperios necesară verificarea autorității competente din punct de vedere administrativ. Doar oficiul de stare civilă emitent al unui certificat de stare civilă eronat poate efectua rectificarea sau ortografierea lui. Erorile apărute în actele de stare civilă de corectează la cererea persoanei interesate. Sediul materiei în acest domeniu este Legea 119/1996 cu privire la actele de stare civilă.

În multe culturi alegerea prenumelui este un moment deosebit de important în condițiile în care fiecare nume este înzestrat cu o semnificație aparte. Etimologia numelui este, în multe țări, deosebit de importantă și se consideră că numele poate avea impact asupra personalității celui care îl poartă.

Etimologia este un segment al lingvisticii, care se ocupă cu studiul originii numelui, și la care se poate apela cu încredere atunci când este momentul să alegem un nume noului membru al familiei. În unele culturi numele ales, este un ordin lansat în univers care se va răsfrânge asupra celui care îl are. De regulă, prenumele mai lungi se potrivesc cu numele de familie mai scurte și invers. De obicei nu este potrivită combinarea unui prenume care se termină cu o vocală cu un nume de familie care începe tot cu o vocală, pentru că ele se suprapun și creează un context sonor dezavantajos. Sunt de evitat și prenumele, care rimează cu numele de familie. Putem alege un nume deosebit atâta timp cât nu este foarte greu de pronunțat. Mai mult decât atât, este important să avem în vedere și situația în care un copil, adult și-ar dori să nu fie scos în evidență cu un nume de care nimeni nu a auzit și este dificil de pronunțat. Situația poate fi echilibrată cu succes atunci când pe lângă un nume de familie mai cunoscut și comun, alegem un prenume mai inedit. Contextul epocii în care trăim este un alt element relevant de avut în vedere la momentul alegerii prenumelui și este util să facem un exercițiu de imaginație și să ne gândim cum va fi perceput de societate de azi copilul nostru purtând un nume arhaic. Prenumele ales de pă-

rinți copiilor este un important element al bagajului moștenit și tocmai din acest motiv este esențial ca acesta să reflecte cu cât mai mare acuratețe mesajul părinților către această lume. Copiii continuă persoana părinților, sau altfel spus duc mai departe registrul de valori al acestora, iar acest lucru se reflectă și prin numele pe care îl poartă.

Având în vedere cele expuse mai sus, vă sfătuim să alegeți prenumele copiilor în mod responsabil și verificați corectitudinea informațiilor notate în actele de stare civilă. Fiți proactivi și furnizați informații corecte ofițerilor de stare civilă de fiecare dată când un act oficial este întocmit, pentru a nu fi puși mai târziu în fața unor situații greu de gestionat.

Bakk Annamaria Liza, consilier juridic

Reguli de prevenire și stingere a incendiilor pe perioada sezonului rece

În vederea evitării unui incendiu pe timpul sezonului rece este necesar aplicarea unor reguli de prevenire care ne ajută în reducerea riscului de incendii.

• Măsuri de prevenire pentru sezonul rece:

- controlul instalațiilor și al sistemelor de încălzire existente la operatorii economici, instituțiile publice, locuințele și gospodăriile populației (ex.: surse de căldură, conducte, corpuri și elemente de încălzire, sobe, coșuri și canale de fum);

- înlăturarea defecțiunilor constatate la instalații și sistemele de încălzire și asigurarea funcționării acestora la parametrii normativi;

- protejarea contra înghețului a componentelor instalațiilor de stingere cu apă;

- asigurarea uneltelor și accesoriilor pentru deszăpezirea căilor de acces, de evacuare și de intervenție.

• Reguli de prevenire a incendiilor specifice sezonului rece: În anotimpul rece, pericolul de incendiu la gospodăriile populației crește, datorită mai multor factori:

- suprasolicitarea sistemelor și instalațiilor de încălzire;

- folosirea de sisteme și instalații de încălzire improvizate sau nesupravegheate;

- existența mai multor consumatori electrici, ce depășesc puterea instalației electrice din locuință.

• Reguli de folosire a mijloacelor de încălzire:

- sobele fără acumulare de căldură (metalice) se vor monta pe postament din materiale necombustibile, cu grosimea de 25-30 cm. Postamentul trebuie să depășească perimetrul sobei;

- sobele se vor amplasa la o distanță de minim 70 cm față de pereții din cărămidă, respectiv 1

m față de pereții combustibili, din lemn. Izolarea se face prin căptușirea peretelui cu cărămizi așezate pe muchie, pe o suprafață care să depășească cu 50 cm dimensiunile sobei pe verticală și orizontală;

- în fața focarelor se vor amplasa foi de tablă cu dimensiunile de 50 x 70 cm;

- se va evita supraîncălzirea sobelor pe timp geros, deoarece prin căldura radiantă acestea pot aprinde obiectele din jur;

- jarul și cenușa se vor depozita numai în gropi special amenajate;

- lemnele și rufele vor fi amplasate la o distanță de minim 1 m față de sobele metalice, respectiv 50 cm față de cele din teracotă;

- focul se va supraveghea permanent și nu va fi lăsat la îndemâna copiilor;

- se va evita aprinderea focului în sobe cu ajutorul lichidelor inflamabile;

- se vor folosi sobe în stare perfectă de funcționare, fără defecțiuni;

• Reguli de folosire a coșurilor și a burlanelor pentru evacuarea fumului:

- coșurile de fum se vor izola față de elementele combustibile ale planșeelor prin îngroșarea zidăriei de cărămidă a coșului cu 25 cm; în spațiul dintre coș și planșeu se recomandă introducerea unui strat de materiale necombustibile;

- distanța dintre fața exterioară a coșurilor și elementele combustibile ale acoperișului nu trebuie să fie mai mică de 10 cm montarea pe pardoseală, în fața ușii de alimentare cu combustibil, a unei bucăți de tablă cu dimensiuni de 0,50 x 0,70;

- tencuirea și văruierea părții din pod a coșului de fum, în scopul sesizării imediate a fisurilor, deoarece căldura sau scântele care ies prin fisurile unui coș de fum deteriorat prin cutremure, vibrații, alunecări de teren etc. Ori datorită vechimii imobilului constituie surse de aprindere, dacă în zona lor există elemente de construcție sau structuri din lemn: grinzi, bârne, suport acoperiș etc;

- se va evita încastrarea, în coșuri și burlane, de elemente combustibile ale acoperișului sau planșeului;

- coșurile se vor prelungi deasupra acoperișului cu cel puțin 80 cm;

- se va realiza curățirea coșurilor de evacuare a fumului, de către personal specializat în domeniu;

Farkas Izabella Marika, șef SVSU

Despre înregistrarea sistematică a imobilelor pentru care nu există acte doveditoare ale dreptului de proprietate

Dacă până acum ați participat la fazele de măsur-

rători în teren, respectiv de colectare a documentelor doveditoare ale dreptului de proprietate asupra imobilelor deținute, acum vă întrebați probabil, care este pasul următor în programul național de cadastrare sistematică desfășurat la nivel național.

În anunțul publicat pe pagina oficială a primăriei, dar și în punctele de informare din fiecare sat, am enumerat actele necesare spre a fi prezentate reprezentanților societății responsabile să efectueze lucrările de înregistrare sistematică. În prezența unui titlu de proprietate, testament, contract autentic, sentință judecătorească, sau proces-verbal de punere în posesie, din care să rezulte dreptul de proprietate privată, lucrurile sunt clare, pentru că știm cu exactitate cine și în ce condiții are în proprietate imobilul. În cazul în care nu există niciun act, dintre cele enumerate mai sus, care să dovedească dreptul de proprietate, în documentele tehnice se va înscrive posesia de fapt asupra imobilului, în baza identificării efectuate de persoanele delegate, cu ocazia efectuării măsurătorilor și sub condiția prezentării următoarelor documente:

1. Fișa de date a imobilului semnată de către posesorul imobilului și de către persoana autorizată să efectueze lucrările de înregistrare sistematică;

2. Adeverința eliberată de autoritățile administrației publice locale, care atestă faptul că :

- Posesorul este cunoscut că deține imobilul sub nume de proprietar;

- Imobilul nu face o parte din domeniul public sau nu a fost înscris în evidențe ca fiind în domeniul privat al statului sau al unităților administrativ-teritoriale

Foto: Zăgoni Attila

Potrivit prevederilor Legii 7/1996 privind publicitatea imobiliară, la art. 13 alin.5 este prevăzut că cele expuse mai sus sunt aplicabile inclusiv imobilelor care au fost înregistrate în sistemul integrat de cadastru și carte funciară, din regiunile unde au fost aplicate prevederile Decretului lege nr. 115/1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare, în situația în care proprietarii nu sunt

identificați cu ocazia realizării interviurilor pe teren, însă sunt identificați posesorii imobilelor din zonele foste cooperativizate, pentru care s-a finalizat procesul de retrocedare prin emiterea titlurilor de proprietate, precum și imobilelor situate în intravilanul localităților care au făcut obiectul legilor de restituire a proprietăților funciare. Posesia de fapt înscrisă în documentele tehnice potrivit celor expuse mai sus se notează în cărțile funciare deschise ca urmare a finalizării înregistrării sistematice. Posesia notată în cartea funciară și efectele juridice ale acesteia pot fi dobândite în temeiul actelor juridice între vii, translativ sau constitutive, încheiate în formă autentică, inclusiv prin măsuri de executare silită sau pentru cauză de moarte, care se notează în cartea funciară. Trebuie precizat faptul că **ultimul posesor notat în cartea funciară va beneficia de întăbularea dreptului său de proprietate, din oficiu, la împlinirea termenului de 3 ani, ca afect al joncțiunii posesiilor anterioare cu posesia sa.** Condițiile în care posesia notată în cartea funciară va putea fi întăbulat sunt expres și limitativ prevăzute de alin. 7 al art.13 din Legea 7/1996. Dreptul de proprietate va fi întăbulat în cartea funciară ca urmare a notării posesiei în cazul în care, în termen de 3 ani de la data înregistrării în cartea funciară, nu a fost notat niciun litigiu prin care se contestă înscrierile din cartea funciară. În acest caz, prin dreptgrare de la reglementările referitoare la uzucapiune, dreptul de proprietate se consideră dobândit prin efectul legii și de la data împlinirii acestui termen, fără nicio altă justificare sau procedură. Întăbularea dreptului de proprietate se face la cererea posesorului sau a succesorilor acestuia, în baza actului de proprietate, ca urmare a dobândirii dreptului de proprietate prin oricare dintre modalitățile prevăzute de lege. Un aspect deosebit de important este faptul că **deținătorii imobilelor care fac obiectul înregistrării sistematice, precum și emitenții înscrierilor puse la dispoziție în vederea întocmirii documentelor tehnice prevăzute de lege răspund de legalitatea, autenticitatea și exactitatea datelor cuprinse în acestea, în condițiile legii.** De asemenea **răspunderea pentru corectitudinea întocmirii documentelor tehnice ale cadastrului și pentru corespondența acestora cu realitatea din teren, precum și pentru identificarea limitelor imobilelor pe vechile amplasamente în concordanță cu actele juridice puse la dispoziției de deținători revine persoanei autorizate să execute lucrări de specialitate și primarului în calitate de președinte al comisiei de restituire a proprietăților funciare.**

O altă situație particulară este cea în care proprietarii, posesorii sau alți detentori precari nu pot fi identificați cu ocazia efectuării din oficiu a lucrărilor

de înregistrare sistematică, dreptul de proprietate se va înscrie provizoriu pe seama unității administrativ-teritoriale. Dreptul de proprietate, va putea fi întăbulat ulterior, la cererea titularului dreptului de proprietate asupra imobilului, în baza unei documentații, care în mod obligatoriu va cuprinde:

- Identificarea imobilului în planul cadastral, în scopul de a certifica faptul că imobilul din actul de proprietate corespunde cu cel din plan;

- Actul care atestă dreptul de proprietate;

- Certificatul prin care se atestă că imobilul este înregistrat în evidențele fiscale sau după caz, în registrul agricol, eliberat de primarul unității administrativ teritoriale unde este amplasat acest imobil.

Legea prevede și cu privire la situațiile în care au fost emise procese-verbale de punere în posesie, conform prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, caz în care ***dreptul de proprietate se va înscrie provizoriu în favoarea persoanelor îndreptățite. Înscrierea provizorie se face în baza procesului-verbal de punere în posesie și a hotărârii comisiei județene de fond funciar privind validarea dreptului de proprietate, emise în condițiile legii, iar întăbularea dreptului de proprietate urmează a se efectua în condițiile legii.***

Încheiem prezenta expunere cu speranța că detaliile tehnice expuse mai sus au fost utile și ajută la clarificarea utilității practice a acestui demers de înregistrare sistematică la nivel național. Este fără nicio îndoială o lucrare amplă, în care sunt antrenate multe instituții și resurse, în consecință vă rugăm să cooperați în continuare cu reprezentanții societății delegate să desfășoare aceste lucrări.

Vă rugăm să urmăriți calendarul lucrărilor de înregistrare sistematică atât pe pagina oficială a instituției cât și în punctele de informare din sate.

Bakk Annamaria Liza, consilier juridic

Considerații generale privind pietrăritul și unele aspecte ale meșteșugului tradițional practicat în satul Podeni, comuna Moldovenești, județul Cluj

Tehnica prelucrării pietrei, cunoscută încă din preistorie, prin evoluția sa, a condus la conturarea, perfecționarea și dezvoltarea unui meșteșug care astăzi este tot mai puțin practicat în „lumea rurală” românească.

Cea mai largă sferă de utilizare a pietrei s-a dovedit a fi în domeniul construcțiilor (castre, cetăți, biserici, ziduri de incintă, castele, etc.). Cu timpul, piatra a cunoscut o largă extindere și în lucrări de mai mică amploare strâns legate de viața cotidiană

(pietre de fântâni, elemente pentru poduri, pietre debitate pentru pietruiri de drumuri, pietre de teasc, pietre de moară, borne de hotar, obeliscuri, monumente funerare, etc.). Toate acestea impuneau existența unor meșteri specializați în arta construcțiilor și a cioplirii în piatră.

Meșteșugul extragerii și prelucrării pietrei era practicat cu predilecție în zonele montane, unde materialul litic se găsea din abundență. O astfel de zonă, în care piatra s-a exploatat din cele mai vechi perioade istorice și în care pietrăritul a fost una dintre ocupațiile principale ale locuitorilor, este satul Podeni (Hidiș) din județul Cluj.

Localitatea se află situată la vest de culoarul Arieșului, în apropierea Munților Trascău. Atestat documentar în anul 1291, Podeniul intră din punct de vedere tipologic în categoria satelor de munte adunate. La recensământul din anul 1900, satul se afla situat în comitatul Turda-Arieș, aparținea de cercul administrativ Vințul de Sus (azi Unirea, Județul Alba) și avea o populație de 1463 de locuitori. Dintre aceștia, 1448 erau români și aparțineau de episcopiile ortodoxă din Sibiu și unită din Blaj.

După anii '60, odată cu „marea industrializare”, populația satului a înregistrat o considerabilă scădere, o mare parte a tineretului stabilindu-se la oraș (Cluj-Napoca, Alba-Iulia, Turda, Aiud). Satul a atins ca număr de populație limita maximă în anul 1960, când număra 2145 de suflete.

În al doilea deceniu din a doua jumătate a secolului XIX, în călătoria sa prin Ardeal, Orbán Balázs afirma despre locuitorii Podeniului că erau „*uniți greci*” și „*neuniți greci*”, „*cei uniți au o biserică frumoasă din lemn de stejar sculptat, încadrată de un zid înalt de piatră, iar cei neuniți dispun de o biserică frumoasă din piatră, construită cu aprobarea Scaunului Superior de Guvernare în anul 1801*”. Podeniul era considerat unul din satele valahe dintre cele mai sistematic ordonate. „*Casele frumoase din lemn erau înconjurate de garduri din piatră, intrarea în curțile deosebit de curate făcându-se prin porți de piatră care au boiandrugii și stâlpii sculptați*”. Astăzi o mare parte a locuințelor satului și a grajdurilor ce le înconjoară, precum și cele două biserici existente, sunt construite cu piatră adusă din cariera de la marginea satului.

Carierea se află în zona văii Pleșoara, la doi kilometri depărtare de sat. Ea este înconjurată – conform informațiilor primite de la paznicul carierei, localnicul Florea Gherasim - la vest de dealurile: „Spoielu”, „Fetele”, „Cuptoarele”, „Făgetul”, „Lăieșul”, „Gredinile”, „Obârșia”, „Popa Toma”, „Groapa Ciumurului”, „Pietricelele”; la nord: „Gruicul Bratului”, „Groapele”; la est: „Pleșoara”, „Seușul”, „Baginul”, „Țâc” și la sud: „Ciugudul”, „Braniștea” și „Recea”.

În zonă apar calcare tortoniene în bancuri groase de 2–4 m., dispuse transgresiv peste depozite mai vechi. Calcarele au culoarea alb-gălbuie, sunt fin granulare și au textura vacuolară. Compoziția mineralogică a depozitului este de 80-85% calcit, 2-8% dolomit, 2-4% cuarț, 2% minerale argiloase și rar glaucomit.

Această carieră era exploatată încă din epoca romană. Cu piatră de Podeni s-au realizat o serie de sculpturi din castrul roman de la Potaissa și de asemenea au fost realizate stele funerare, altare votive și sarcofagele găsite în necropolele romane din orașul amintit.

Activitatea de-a lungul anilor în ceea ce privește acest meșteșug nu a încetat. În perioada medievală (sec. XV-XVI), cu piatră extrasă din această carieră au fost ridicate două biserici din apropiere, în satele Cicău și Lopadea Veche, ambele aparținătoare comunei Mirăslău, județul Alba.

La mijlocul veacului al XIX-lea, locuitorii din Podeni se ocupau încă cu sculptura în piatră. De aici se aducea piatră de construcție în părțile de jos a Scaunului Arieșului. Meșterii pietrari localnici aveau diverse preocupări, iar, după cele relatate de Orbán Balázs, aici se executau „*elemente de poduri, monumente de morminte și alte lucrări de artă din piatră așa explicându-se o oarecare bunăstare, în ciuda terenului relativ pietros de care dispun* (localnicii, n.n.), *deoarece ei cultivă tocmai acea materie care împiedică practicarea agriculturii*”.

Vechea exploatare de piatră (carieră) nu mai poate fi văzută astăzi. Acest fapt se datorează exploatarei moderne care nu a mai lăsat nici o urmă sesizabilă. Astăzi calcarele sunt exploatate ocazional, se pot extrage în blocuri de 1-3 m³ și se prelucurează ușor, fiind utilizate la placașe verticale și ancadrame. Rezervele calculate pentru această zonă sunt foarte mari. Ultima exploatare a fost făcută de S. C. Marmura Simeria, materialul extras fiind folosit la construirea unor monumentale edificii, cum ar fi: Casa Scânteii și Casa Poporului. Astăzi în carieră se văd doar urmele dotărilor din anii '80 (centrala de încălzire, amplasamentul dormitoarelor, parcul auto, bazinul de apă, atelierul de strungărie și vechi utilaje părăsite).

Date despre meșteșugul tradițional al pietrăritului s-au păstrat destul de puține. Meșteșugul este pe cale de dispariție în această zonă, fapt ce se datorează depopulării masive și încetării practicării acestuia de către tinerii localnici.

În satul Podeni, unde meșteșugul prelucrării pietrei era până nu demult foarte dezvoltat, mai exista până la cercetarea făcută de noi din anul 1996, doar un singur pietrar, Raț Leanu (67 de ani), care face parte dintr-o familie cu vechi tradiții în domeniul

acestui meșteșug.

Din interviul avut cu bătrânul pietrar, am putut afla că atât tatăl său Raț Gheorghe, cât și bunicul, Raț Moise, se îndeletniceau tot cu prelucrarea pietrei.

Până în anii '80, Podeniul a mai avut un pietrar din această familie, Raț Ioan (72 de ani, fratele pietrarului actual), care nu mai practică acest meșteșug. Nici unul din fii acestora nu au călcat pe urmele părinților, astfel că meșteșugul pietrăritului este pe cale de dispariție în această zonă. Meșteșugul extragerii manuale a blocurilor de piatră din cariera de la Podeni s-a pierdut datorită mecanizării procedurilor de exploatare a pietrei. În ultimii ani extragerea pietrei din carieră se făcea cu ajutorul frezelor rotative cu pastile widia montate pe bloc. După retragerea utilajelor au rămas destule blocuri și rebuturi masive din piatră gata debitate pentru singurul pietrar rămas, astfel încât acesta să nu mai trebuiască să-și folosească vechiul meșteșug pentru obținerea de material necesar onorării comenzilor primite.

Studiul de față este o variantă prescurtată a articolului publicat în *Acta Musei Napocensis*, nr. 41-44, Seria Historica II. 2004-2007. Cluj-Napoca, 2007.

Groza Horațiu Dorin, Muzeul de Istorie Turda

Resfințirea Bisericii Unitariene din Moldovenești

Sâmbătă, 10 septembrie 2022, biserica unitariană din Moldovenești, care a fost restaurată între anii 2015-2020, a fost sfințită din nou în cadrul unei slujbe de binecuvântare. Restaurarea bisericii a fost finanțată din fondurile Uniunii Europene, cu sprijinul Guvernului Ungariei, al Bisericii Unitariene Maghiare și din donațiile altruiste ale credincioșilor. Proiectul de finanțare pentru restaurarea monumentelor a fost publicată în 2015. În 2018, au început lucrările de reabilitare propriu-zise, când biserica a fost complet renovată în interior și exteri-

or, eliminându-se tencuiala veche și efectuându-se cercetări arheologice și de istoria artei.

Am încercat să identificăm elementele de istorie a artei și arheologice care să ne ajute să ne creem o imagine mai precisă a modului în care această biserică din epoca Árpád s-a schimbat de-a lungul secolelor. Am avut multe întrebări: care a fost prima forma, când a fost extinsă, care erau dimensiunile originale și care era aspectul ei inițial, și am găsit câteva lucruri interesante. În timpul săpăturilor arheologice, au fost descoperite fundații de contraforturi gotice, o sacristie din perioada gotică și diverse pietre romane și gotice sculptate, încastrate în pereții bisericii.

Foto: Zágoni Attila

În timpul renovării, profesioniști foarte buni, restauratori de piatră, restauratori de lemn, restauratori de pictură, restauratori de orgă au lucrat „cu sufletul și inima”, la biserică pentru a-i da forma actuală. Vechile bănci au fost restaurate, corul pictat a fost restaurat după aproape un secol, iar orga a fost pusă din nou în funcțiune pentru prima dată după 1916. Acoperișul a fost refăcut, a fost instalat un sistem modern de electricitate și încălzire, iar părțile vechi din piatră, care fuseseră acoperite cu tencuială de ciment, au fost readuse la patina lor de odinioară. Sperăm că această lucrare valoroasă va fi o binecuvântare pentru posteritate în ceea ce privește conservarea istorică, dar și lăcașul spiritual al credincioșilor.

Renovarea bisericii a fost în cele din urmă finalizată în februarie 2020. Au avut loc două slujbe în noua biserică, dar din cauza pandemiei, consiliul parohial a decis să organizeze resfințirea bisericii atunci, când am putea sărbători într-un mod care să permită întregii congregații să participe într-un mod demn. Iar această sărbătoare înălțătoare a avut loc sâmbătă, 10 septembrie 2022.

Foto: Zágoni Attila

Slujba festivă a fost oficiată de István Kovács, episcopul Bisericii Unitariene Maghiare, predica sa bazat pe verseturile din Psalmul 100: „Intrati cu laude pe portile Lui, intrati cu cantari in curtile Lui! Laudati-L si binecuvantati-I Numele. Căci Domnul este bun; bunatatea Lui tine in veci, si credinciosia Lui, din neam in neam.” Așa a exprimat sentimentele adunării care se apleacă în fața Domnului în semn de mulțumire. El a subliniat că: „sunt momente când forța creatoare pătrunde oameni și comunități, iar în aceste momente se nasc mari lucrări și biserici. În alte epoci, sarcina este de a păstra, de a transmite... Congregația unitariană din Moldovenești și-a împlinit vocația făcând un sacrificiu pentru renovarea bisericii sale, pentru că știe că adevărata bucurie nu este în moștenire, ci în creație, în acest caz, în renovare... Ca moștenitori ai lucrării de zidire a bisericii strămoșilor noștri și creatori ai unei moșteniri pentru viitor, Dumnezeu să dăruiască congregației edificare spirituală și putere de susținere pentru comunitate”.

După discursul episcopului, preotul unitarian Zsolt Barabás a salutat adunarea. Acesta le-a mulțumit tuturor celor care au contribuit la renovarea bisericii istorice. Potrivit mărturiei înregistrărilor parohiale, renovări majore au fost necesare și au avut loc aproximativ la fiecare sută de ani.

În discursul său festiv, Ernő Kolozsi, curatorul parohiei, a mulțumit lui Dumnezeu pentru sprijinul în numeroasele lupte și pentru rezultatele frumoase ale lucrării: „Soli Deo gloria!”

În următoarea parte a ceremoniei, congregația a fost salutăată de demnitari ecleziastici și laici, urmată de scurte prezentări ale reprezentanților profesiei.

Preotul gazdă și curatorul, în numele consiliului parohial, au mulțumit încă o dată antreprenorilor, profesioniștilor, forurilor de sprijin financiar, apoi au înmănat certificate și diplome comemorative pentru a marca această zi.

La finalul ceremoniei, copiii unitarieni din Moldovenești, sub îndrumarea învățătoarei Tünde

Kolozsi, au prezentat un spectacol festiv în care au comemorat istoria celor trei etape de construcție a bisericii.

În cele din urmă episcopul István Kovács a binecuvântat biserica și orga renovată.

După slujbă, a avut loc o masă festivă la casa de cultură Pataki András din Moldovenești, unde au participat aproape 200 de persoane, iar după o masă delicioasă, oaspeții au putut gusta din prăjiturile de casă pregătite de gospodinele din Moldovenești.

Să dea Dumnezeu ca în următorul secol să existe unitarieni în congregația din Moldovenești care să fie demni de moștenirea bisericii din epoca Árpád. Omului îi aparține lucrarea, lui Dumnezeu îi aparține binecuvântarea.

Barabás Zsolt, preot unitarian

Gânduri de Crăciun

”Iată, Fecioara va avea în pântec și va naște fiu și vor chema numele Lui Emanuel, care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu” Matei 1:23)

Iubiți frați și surori. Iisus Hristos nu s-a născut numai pentru un singur popor, nici pentru o singură generație, ci El S-a născut și a venit în lume pentru întreaga omenire atât pentru cei din timpul Său și pentru toți oamenii până la sfârșitul veacurilor, cât și pentru cei dinaintea de El, scoțând din iad și din întunericul morții pe cei dreپți după cuvântul Apostolului Pavel: ”căci când păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii, aceștia, neavând lege, își sunt loruși lege.” (Romani 2:14)

Întruparea Fiului lui Dumnezeu este o mare taină, ea nu se poate pătrunde de mintea omenească și nici nu se poate înțelege: Sfântul Apostol Pavel zice: ”Cu adevărat mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în duhul, a fost văzut de îngeri, a fost propovăduit printre Neamuri, a fost crezut în lume, a fost înălțat în slavă.” (I. Timotei 3:16) În ce constă această mare taină? În aceea că, Cel fără de început, ie început prin naștere din trup omenesc. Cel nevăzut, în chip văzut se arată în lume. Cel necuprins de ceruri, în peșteră Se cuprinde și-n scutece Se lasă înfășat. Cel ce șede pe heruvimi și este slăvit de cetele îngerești, primește a Se naște în staulul vitelor. Cel născut din Tată fără de mamă, mai înainte de veci, ”la plinirea vremii” (Galatenii 4:4), se naște pe pământ din Fecioară fără bărbat. Fiul lui Dumnezeu, fiul Fecioarei se face: Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi.” (Ioan 1:14)

Întrupându-se Iisus Hristos S-a dezbrăcat de slava Sa dumnezeiască și luând chip de rob S-a făcut asemenea oamenilor, Smerindu-se pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte de cruce (Filipeni 2:

7-8)

Peștera în care s-a născut Iisus Hristos nu era cum ne este înfățișată în iconografie- o peșteră în care lumina strălucește, pereții sunt albi și curați, coloane de marmură, ci un adăpost obișnuit de vițel, cu miros de grajd, rece și întunecos. Într-un astfel de staul S-a născut Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu. Ieslea în care S-a născut Mântuitorul este cel dintâi amvon, din care chipul nașterii Sale, ne-o arătat calea pe care trebuie să o urmăm, a virtuților pe care să ni le însușim: smerenia, modestia, umilința. El știe că rănilor de care suferă oamenii și care-i îndepărtează de Dumnezeu sunt: lăcomia, mândria, trufia, dorința de stăpânire, slava deșartă și altele asemenea lor. Între nașterea și moartea Mântuitorului este o mare asemănare. Privind Betleemul, locul nașterii și Golgota, locul răstignirii și jertfei Sale, vedem că El S-a născut în mijlocul vitelor și moare între tâlhari: Gol S-a născut în iesle și gol moare răstignit pe cruce. În peșteră străină se naște și în mormânt străin se îngroapă. În miez de noapte se naște, dar steua cerească și îngerii îi luminează peștera. În miezul zilei Își dă duhul pe cruce, însă întunericul cuprinde pământul și cutremurul îl zguduie.

Astăzi Hristos vine să se nască în sufletele noastre și ne cere loc de sălășluire. Să nu refuzăm și nici să amânăm primirea Lui, amăgindu-ne că avem timp pentru mai târziu. S-ar putea că amânând mereu să fie prea târziu și să-L pierdem pe Hristos pentru totdeauna. Să fim fericiți că fiecare dintre noi putem deveni un altar și un potir în care sălășluiește Hristos, fiind călăuziți ca magii nu doar de o stea, ci de lumina cunoștinței pe care ne-a adus-o Hristos în lume, cum glăsuiește frumos troparul Nașterii: ”Rășărit-a lumii lumina cunoștinței;” spre a-L afla pe El și a-L oferi alese daruri: aurul credinței noastre, tămâia curată a dragostei, precum și smirna nepieritoare speranțe.

Să ne închinăm în fața Fiului lui Dumnezeu venit în lume și rămas în Biserică sub forma Sfintei Cuminătăți, din care împărtășindu-ne cu vrednicie, ne va fi dat să auzim și noi făgăduința lui Hristos: ”Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu, are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi.” (Ioan 6:54)

Al vostru duhovnic, frate și prieten,
Iconom Stavrofor, Liviu Bodea
La mulți binecuvântate și fericiți Ani!